

FÅGELLIVET PÅ KÄNSÖ

Av Stig Magnusson.

* * *

UNDER. SENVÅREN och sommaren 1965 gjorde jag en inventering av fågelbeståndet på Känsö. Denna uppsats inleds med en allmän orientering om fågellivet på ön. I en särskild bilaga lämnas därefter en så fullständig förteckning som möjligt över alla påträffade arter. Där upptas de latinska beteckningarna m.m.

SYFTET MED INVENTERINGEN har i första hand varit att fastställa, vilka arter som häckar på ön. Antalet individer inom varje art har jag bara uppskattat på ett ungefär.

För att man med bestämdhet ska kunna fastställa, att en art häckar på ett ställe; måste man finna bon eller ungfåglar.

MED LEDNING AV DET har jag kommit fram till att det för närvarande finns 31 häckande arter på Känsö samt ett fåtal som inte med säkerhet kan sägas ha sin boplats här. (Se utförligt i artlistan i uppsatsens slut.)

DET DOIMINEANDE ISLAGET i faunan är inte oväntat trut-och måsfågel. De flesta människor kallar ju allt vitt de ser för fiskmåsar, men man skiljer mellan flera arter: havstrut, silltrut, gråtrut och fiskmå. Havstrut och silltrut är nästan svarta på vingarnas översidor, medan gråtruten och fiskmåsen är grå. Men i övrigt är det mycket svårt för lekmannen att se någon skillnad, och det skulle föra för långt att här gå in på närmare detaljer.

PÅ ÖN FINNS 4 trutkolonier innehållande framförallt GRÅTRUT, SILLTRUT och några enstaka HAVSTRUTAR. Gråtruten är vanligast och uppgår säkerligen till ett 1000-tal individer; silltruten finns i något hundratal, medan havstruten endast uppgår till några få par.

DEN NÄRA SIÄKTINGEN FISKMÅSEN förblandar sig inte med trutarna. Den förekommer på ön i 3 kolonier innehållande sammanlagt c:a 150 måsar. (SKRATTMÅSEN häckar ej på ön men har setts vid ett flertal tillfällen.)

DEN PÅ VÄSTKUSTEN enda bosatta tärnarten, FISKTÄRNAN, häckar på Käsö en enda koloni. Det är 4 par.

EN MYCKET KARAKTERISTISK fågel för Käsö är STRANDSKATAN, var man än befinner sig på ön en vår- eller försommar dag, lägger man märke till den. Arten ger intryck av att vara talrikare än den i själva verket är, och under inventeringen framkom, att det endast är 5 par som häckar på ön.

AV ANDFÅGLARNA är EJDERN den enda, som jag säkert kunnat konstatera som häckfågel. Sammanlagt fanns ungefär 50 bon, de flesta belägna på öns västra del. - En annan andfågel är SMÅSKRÅKEN eller MACKAN, som den kallas i Bohuslän. Den kan man ofta se ligga i havet utanför ön, men något bo har jag inte kunnat hitta. Den 26/7 observerades emellertid en skrakhona med tre små ungar simmande omkring i viken innanför förlägningsbyggnaderna, och det är ej osannolikt att kullen utkläckts på Käsö.

SVERIGES TILL STORLEKEN största andart, GRAVANDEN, ses även den ofta vid ön. Enligt uppgift skulle ett par förra året (1964) ha häckat här, men i år har inte något bo påträffats. Gravanden måste emellertid gömma sitt bo mycket väl, eftersom honan helt saknar skyddsfärg, och boet är därför mycket svårt att upptäcka.

UNDER MAJ månad höll ett GRÄSANDpar till på ön. Ofta kunde man se det på näringssök vid ett mindre sankmarksområde intill parken. Men en dag i början av juni var paret försvunnet, och sedan har det inte synts till.

ROVPÅGELSLÄKTET var i år företrätt av en enda art, nämligen HORNUGGIN. 1 par häckade i ett litet granskogsbestånd strax öster om Käsö torn. Boet låg i ett gammalt skatbo, vars överbyggnad avlägsnats. Äggen, 4 till antalet, kläcktes mellan den 24 maj och 2 juni. Två veckor senare låg en av ungarna död nedanför boet. Troligen hade den dött av svält, och sedan kastats ur boet av någon av de gamla ugglorna. Detta belyser en företeelse, som lär förekomma rätt ofta hos rovfågeln. Äggen kläcks där med så långa mellanrum, att den unge som sist kommer ur sitt ägg på grund av sin litenhet får svårigheter att konkurrera om födan med sina äldre syskon och därför ofta går

under. Tyvärr fick jag ej tillfälle att följa de övriga ungarnas vidare öden, men troligen kom de samtliga välbehållna ur boet.

Hornugglan får betecknas som rätt sällsynt i skärgården, och enligt göteborgsornitologen Jan Theman skulle uggleparet på Käsö vara det enda häckande i södra skärgården detta år.

ÖN HAR SOM BEKANT en ganska rik växtlighet, och, i parkens murkna trädstammar och busksnår och på andra ställen har en mängd tättingar byggt sina bon. Vandrar man in här tidigt en majmorgon, just innan solen stigit upp bakom bergknallarna i öster, möts man av en jublande fågelkör. Här sjunger LÖVSÅNGARE och TRÄDGÅRDSSÅNGAREN, SVARTHÄTTAN, GULSÅNGAREN och RÖDSTJÄRTEN, KOLTRASTEN, SVARTVITA FLUGSNAPPAREN och RÖDHAKEN bland. Många andra. Tidvis hörs gökens galande och ringduvans kutter blandat med fasanens skrockande.

DEN 26 MAJ GÄSTADES ÖN av en sjungande näktergalshanne. Den höll till i ett snårigt buskbestånd mellan trädgården och parken, och alltsom oftast lät den höra prov på sin lysande sångarförmåga. Dagen efter var den emellertid försvunnen från platsen.

* *

SAMTLIGA ÖNS HÄCKANDE FÅGELARTER kommer nedan att behandlas i en speciell artlista, där även tillfälliga gäster kommer att få ett omnämnande. Ordningen i listan följer Wetmores system.

Artlista

Häckande arter

<p>Ejder</p> 	<p>(<i>Somateria mollissima</i>) Cirka 50 par häckar på ön, vilket får anses vara en ganska god siffra Sång</p>
<p>Fasan</p> 	<p>(<i>Phasianus colchicus</i>). Ett bo hittades i ett snårigt buskområde på öns västra del och minst en tupp och tre hönor håller till på ön. Läte</p>
<p>Strandskata</p> 	<p>(<i>Haematopus ostralegus</i>) Cirka 5 par häckar, ganska jämt fördelade runt ön. Läte</p>
<p>Havstrut</p> 	<p>(<i>Larus marinus</i>). 3 par häckar i trutkolonin längst väster ut på Käsö Läte</p>
<p>Silltrut</p> 	<p>(<i>Larus fuscus</i>) Sammanlagt häckar ca 150 individer av denna mås i de 4 kolonierna. Läte</p>
<p>Gråtrut</p> 	<p>(<i>Larus argentatus</i>) Som förut nämnts häckar omkring 1000 ex i de 4 kolonierna. Den största av kolonierna är belägen på öns östra-sydöstra del. Läte</p>

<p>Fiskmåå</p> 	<p>(<i>Larus canus</i>) Aren förekommer på ön med 3 kolonier, sammanlagt innehållande ca 200 mååsar. Läte</p>
<p>Fisktärna</p> 	<p>(<i>Sterna hirundo</i>). På ön finns en koloni med 4 par, belägen på öns sydöstra sida. Läte</p>
<p>Ringduva</p> 	<p>(<i>olumba palumbus</i>). Ett par häckar i ett barrskogsområde beläget mellan parken och Känsö torn. Läte</p>
<p>Gök</p> 	<p>(<i>Cuculus canorus</i>) Minst tre-fyra exemplar av denna art håller till på ön. Läte</p>
<p>Hornuggla</p> 	<p>(<i>Asio otus</i>). Ett par häckade som redan nämnts, på Känsö detta år. Läte</p>
<p>Kråka</p> 	<p>(<i>Corvus corone</i>) . Minst två par häckar i år på ön. Läte</p>
<p>Skata</p> 	<p>(<i>Pica pica</i>). Ön hyser i år ett enda häckande par. Läte</p>

<p>Talgoxe</p> 	<p>(<i>Parus major</i>). Flera par häckar i uppsatta holkar i parken. Läte</p>
<p>Blåmes</p> 	<p>(<i>Parus caeruleus</i>). Ett par häckar i en av holkarna i parken. Arten är tillsammans med talgoxen den enda förekomande mesfågeln på Känsö. Läte</p>
<p>Koltrast</p> 	<p>(<i>Turdus merula</i>). Är öns enda häckande trastart. Fler par har bosatt sig i parken och intilliggande området. Läte</p>
<p>Rödstjärt</p> 	<p>(<i>Phoenicurus phoenicurus</i>). Några par häckar i parken och vid förläggingsområdet. Läte</p>
<p>Rödhake</p> 	<p>(<i>Erithacus rubecula</i>). Arten häckar litet varstans på lämpliga lokaler. Läte</p>
<p>Gulsångare</p> 	<p>(<i>Hippolais icterina</i>). Något par häckar i parkens lummigaste dalar. Läte</p>
<p>Svarthätta</p> 	<p>(<i>Sylvia atricapilla</i>). Minst ett par har sitt tillhåll i parken Läte</p>
<p>Trädgårdssångare</p> 	<p>(<i>Sylvia borin</i>). Ett par har sitt tillhåll i parken Läte</p>

<p>Törnsångare</p> 	<p>(<i>Sylvia communis</i>). Förekommer rätt allmänt över hela ön i busk- och snårmarker</p> <p>Läte</p>
<p>Ärtsångare</p> 	<p>(<i>Sylvia curruca</i>). Häckar litet varstans på ön där lämplig terräng finnes.</p> <p>Läte</p>
<p>Lövsångare</p> 	<p>(<i>Phylloscopus trochilus</i>). Arten är en av öns talrikaste småfåglar och finns nästan överallt där växtlighet förekommer</p> <p>Läte</p>
<p>Svart-vit flugsnappare</p> 	<p>(<i>Ficedula hypoleuca</i>). Arten häckar i parken.</p> <p>Läte</p>
<p>Järnsparv</p> 	<p>(<i>Prunella modularis</i>). Något par häckar i utkanterna av parken.</p> <p>Läte</p>
<p>Sädesärla</p> 	<p>(<i>Motacilla alba</i>). Något par häckar inom förläggningssområdet.</p> <p>Läte</p>
<p>Stare</p> 	<p>(<i>Sturnus vulgaris</i>). I parken finns ett avsnitt med murkna träd, i vilket stararna funnit förträffliga boträd.</p> <p>Läte</p>
<p>Grönfink</p> 	<p>(<i>Chloris chloris</i>). Även denna art har sin häckplats i parken, och sammanlagt håller uppskattningsvis 3 par till där.</p> <p>Läte</p>

<p>Bofink</p> 	<p>(<i>Fringilla coelebs</i>). Häckar på flera platser på ön.</p> <p>Läte</p>
<p>Gulsparv</p> 	<p>(<i>Emberiza citrinella</i>) . Minst ett par häckar i buskmark på öns östra del.</p> <p>Läte</p>
<p>Tornfalk</p> 	<p>(<i>Falco tinnunculus</i>) Har setts vid några tillfällen på jakt över ön. Enligt uppgift skulle ett par förra året ha häckat på Käsö.</p> <p>Läte</p>
<p>Rödbena</p> 	<p>(<i>Tringa totanus</i>) Enstaka observationer har gjorts i maj månad.</p> <p>Läte</p>
<p>Näktergal</p> 	<p>(<i>Luscinia luscinia</i>) Ett exemplar höll till på ön den 26 maj.</p> <p>Läte</p>
<p>M fl.</p>	